

KARTA KURSU**rok akademicki 2024/2025****Kierunek:** Psychologia**Forma prowadzenia zajęć:** niestacjonarne**Stopień:** jednolite magisterskie**Rok:** V**Semestr:** X (letni)

Nazwa	Etyka pracy z rodziną
Nazwa w j. ang.	<i>Ethics of family therapy</i>

Koordynator	dr Anna Szklarska	Zespół dydaktyczny
		dr Anna Szklarska
Punktacja ECTS*	5 pkt	

Opis kursu (cele kształcenia)

Celem kursu jest zaznajomienie studentów z najważniejszymi zagadnieniami etyki zawodu psychologa w kontekście pracy z rodziną, zarówno w ich teoretycznym, jak i w praktycznym wymiarze i nabycie przez uczestników kursu umiejętności dojrzałego i merytorycznego odniesienia do omawianych kwestii, zwłaszcza diagnozy i terapii rodzinnej. Etyka pracy z rodziną analizuje dylematy moralne związane z funkcjonowaniem rodziny, miłością w związku czy pomiędzy rodzicami a dziećmi, odnośnie granic wzajemnych zobowiązań, ewolucji ról w rodzinie oraz różnych aspektów zdrowych i dysfunkcyjnych relacji rodzinnych. W ramach kursu przybliżone zostaną najważniejsze problemy etyki pracy z rodziną, m.in. kompetencje merytoryczne i personalne psychologa w pracy z rodziną, zagadnienie problemów etycznych w interwencji psychologicznej wobec dzieci i młodzieży, podstawowych reguł etycznego prowadzenia diagnozy, kwestia stosowania zabezpieczeń chroniących przed naruszeniem podstawowych zasad zawodu; czy zagadnienie wychowania w grupach mniejszościowych. Celem kursu jest ponadto przybliżenie studentom wybranych wątków etyki rodziny jak np. problem hiperrodzicielstwa, granic wolności reprodukcyjnej tj. autonomii rodziców w kontekście inżynierii genetycznej, rodziny w kryzysie oraz rozwinięcie przez studentów umiejętności krytycznej analizy wspomnianych zagadnień.

Warunki wstępne

Wiedza	Ogólna wiedza humanistyczna oraz biologiczna na poziomie szkoły średniej.
--------	---

Umiejętności	Czytanie tekstów naukowych ze zrozumieniem.
Kursy	-

Efekty uczenia się

Wiedza	Efekt uczenia się dla kursu	Odniesienie do efektów kierunkowych
	W01 Student dysponuje wiedzą odnośnie różnych koncepcji filozoficznych, w tym stanowisk etycznych oraz ich powiązań z psychologią. Ma wiedzę o relacji psychologii do filozofii, antropologii i pedagogiki. W02 Posiada uporządkowaną wiedzę dotyczącą społecznych i prawnych uwarunkowań związanych z opieką psychologiczną. Potrafi je powiązać z wartościami i normami etyki rodziny. W03 Posiada pogłębioną wiedzę dotyczącą etyki zawodowej psychologa. Zna standardy etyczne wykonywania zawodu psychologa, mające umocowanie w odpowiednich regulacjach prawnych.. W04 Student ma wiedzę odnośnie różnych sposobów argumentacji w zakresie dylematów etycznych związanych z funkcjonowaniem rodziny. W05 Student poznaje i analizuje wybrane modele wychowania i rozwoju człowieka w ich aspekcie etycznym. W06 Uporządkowuje wiedzę odnośnie kontekstu etycznego różnych metod udzielania pomocy psychologicznej i interwencji kryzysowej. Potwierdza znajomość zasad budowania kontaktu i relacji pomagania w środowisku rodziny. W07 Zna podstawowe zasady etycznego prowadzenia diagnozy.	K_W01, K_W14 K_W01, K_W09 K_W14 K_W01 K_W01, K_W07 K_W10 K_W12

Umiejętności	Efekt uczenia się dla kursu	Odniesienie do efektów kierunkowych
--------------	-----------------------------	-------------------------------------

	U01 Potrafi dokonać krytycznej analizy argumentów pojawiających się we współczesnych sporach dotyczących rodziny.	K_U02, K_U05
	U02 Umie rozpoznać i nazwać etyczne dylematy dotyczące różnych problemów pracy z rodziną.	K_U02, K_U05
	U03 Potrafi uzasadnić swoje stanowisko w dyskusji odwołując się do racji stricte etycznych, z wykorzystaniem terminologii etycznej. Potrafi przedstawiać i dokonywać podsumowania stanu wiedzy na dany temat, jak również przedstawiać własne poglądy.	K_U02, K_U05
	U04 Potrafi dokonać analizy porównawczej dyskursu etycznego i psychologicznego. Potrafi łączyć zdobytą wiedzę z zakresu psychologii i etyki z dziedzinami pokrewnymi.	K_U01, K_U03
	U05 Potrafi samodzielnie wyszukiwać, analizować, selekcjonować informacje dotyczące życia rodzinnego, pracy psychologa i związanych z nim reguł i wartości. Potrafi korzystać z literatury naukowej w omawianej dziedzinie oraz czytać teksty ze zrozumieniem, również w języku angielskim.	K_U02, K_U03, K_U11
	U06 Potrafi zaplanować strategię interwencji adekwatnie do konkretnego przypadku, umiejętnie stosuje metody pracy psychologicznej i język dostosowany do rozmówcy.	K_U09, K_U10
	U07 Potrafi stosować podstawowe zasady etyczne, które powinny być respektowane przez psychologa jako wykonawcy zawodu zaufania publicznego w procesie diagnozy, terapii i interwencji psychologicznej.	K_U08, K_U09, K_U10

Kompetencje społeczne	Efekt uczenia się dla kursu	Odniesienie do efektów kierunkowych
	K01 Prowadząc działalność naukową uwzględnia jej etyczne i moralne aspekty. Stosuje się do zasad współpracy w społeczności akademickiej.	K_K01
	K02 Jest otwarty na współpracę z innymi psychologami, pedagogami oraz ze specjalistami innych dziedzin, w tym filozofami.	K_K02
	K03 Nabywa kompetencje w zakresie sztuki	K_K01, K_K02, K_K03

	prowadzenia sporów z zastosowaniem zasad kultury społecznej debaty. K04 Jest kompetentny w zakresie stosowania zasad i wartości etycznych w pracy psychologa. Cechuje go wrażliwość moralna wykształcona w trakcie kursu, jest wrażliwy na problemy życia rodzinnego. K05 Rozumie potrzebę ciągłego rozwoju na płaszczyźnie prywatnej i zawodowej i uznaje wartość pomocy psychologicznej. K06 Docenia znaczenie życia rodzinnego dla jednostkowego i społecznego rozwoju. K07 Unika myślenia stereotypowego. Ma świadomość ograniczeń w pracy psychologa diagnosty i psychologa wychowawczego. Jest gotowy do komunikowania się, otwartej dyskusji i współpracy.	K_K01, K_K02, K_K04, K_K05 K_K02, K_K03, K_K05 K_K04 K_K02, K_K03, K_K04, K_K06
--	--	---

Organizacja												
Forma zajęć	Wykład (W)	Ćwiczenia w grupach										
		A		K		L		S		P		E

Liczba godzin	20			10								
30												

Opis metod prowadzenia zajęć

Kurs odbywa się zdalnie w trybie mieszanym. Wykłady odbywają się zdalnie w trybie synchronicznym za pomocą platformy MS Teams, natomiast ćwiczenia odbywają się stacjonarnie.

Wykład: Autorski wykład z wykorzystaniem prezentacji multimedialnej.

Ćwiczenia: Na ćwiczeniach odbywa się dyskusja wokół wybranego tekstu z listy, udostępnionego wszystkim studentom. Główne tezy wyłożone w tekście, problemy i przypadki w nim opisane w pierwszej części zajęć są przedstawiane w formie prezentacji przygotowanej przez kilku studentów. Następnie są one analizowane i komentowane przez wszystkich uczestników konwersatorium.

Formy sprawdzania efektów uczenia się

	E – learn i ng	Gry dyda ktycz ne	Ćwic zenia w szkol e	Zaję cia teren owe	Prac a labor atory jna	Proje kt ind y widu alny	Proje kt grup owy	Udzi ał w dysk usji	Refe rat	Prac a pis e mna (esej)	Egza min ustn y	Egza min pis e mn y	Inne: kolok wium zalic zeni owe
W01								X	X				X
W02								X	X				X
W03								X	X				x
W04								X	X				x
W05								X	X				x
W06								X	X				x
W07								X	X				x
U01								X	X				x
U02								X	X				x
U03								X	X				x
U04								X	X				
U05								X	X				
U06								X	X				
U07								X	X				
K01								X	X				
K02								X	X				
K03								X	X				
K04								X	X				

K05								X	X				
K06								X	X				
K07								X	X				

Kryteria oceny	Zaliczenie konwersatorium odbywa się na podstawie przygotowania i wygłoszenia prezentacji (projekt grupowy) dotyczącej jednego z tematów omawianych na ćwiczeniach, jak również w oparciu o aktywny udział w dyskusjach na zajęciach. Dodatkowym wymogiem jest napisanie jednoautorskiego referatu w oparciu o tekst: Małgorzata Toeplitz-Winiewska, <i>Opieka nad osobami chorymi, starymi i umierającymi</i> [w:] Jerzy Brzeziński, Barbara Chyrowicz i in. (red.), <i>Etyka zawodu psychologa</i>, PWN, Warszawa 2019, s. 417-426 (osoby przygotowujące prezentację w oparciu o ten właśnie tekst, proszone są o napisanie indywidualnego referatu w oparciu o inny tekst omawiany na ćwiczeniach z listy). Dopuszczalna jest jedna nieusprawiedliwiona nieobecność na ćwiczeniach. Zaliczenie wykładu następuje w oparciu o systematyczną obecność na wykładach oraz uzyskanie co najmniej 60% ogółu punktów z kolokwium zaliczeniowego obejmującego materiał z wykładów.
Uwagi	Przedmiot kierunkowy na studiach niestacjonarnych, jednolitych magisterskich, kierunek: Psychologia

Treści merytoryczne (wykaz tematów)

Wykład (20h):

1. Etyka jako nauka. Natura dylematów moralnych.
2. Etyka i wartości zawodu psychologa. Specyfika realizacji zasad etycznych w pracy psychologa.
3. Prawa i obowiązki rodziców i opiekunów. Czy słuszny jest pogląd, który zakłada, że zobowiązania dotyczą w pierwszej mierze własnych dzieci?
4. Problem hiperrodzicielstwa. Etyka w czasach inżynierii genetycznej: zaprojektowane dzieci, projektujący rodzice. Autonomia rodziców a obowiązek niewyrządzania genetycznej szkody swoim dzieciom – spór o granice wolności reprodukcyjnej.
5. Etyka w transplantologii. Przyszłe dziecko jako dawca narządu dla potrzebującego rodzeństwa lub rodzica. Rozmowa psychologa z rodziną/żywym dawcą przed pobraniem narządu/ów do przeszczepu.
6. Etyka kresu życia. Eutanazja i wspomagane samobójstwo (także nieletnich).
7. Dylematy związane z *wrongful life* w kontekście wcześniactwa i wad letalnych płodu.
8. Niepełnoletni jako klient psychologa - usługi psychologiczne na rzecz dzieci w kontekście regulacji prawnych i etyki zawodowej. Podstawowe zasady etycznego prowadzenia diagnozy.
9. Problemy etyczne w interwencji psychologicznej wobec dzieci i młodzieży.
10. Rola rodziców w systemie wychowania instytucjonalnego. Etyka pracy psychologów z rodzicami i rodziną, w tym z dziećmi o nietypowym rozwoju oraz z dziećmi i młodzieżą z destrukcyjnymi zaburzeniami zachowania. .
11. Wychowanie w grupach mniejszościowych (mniejszości etniczne, słyszące dzieci niesłyszących rodziców, uchodźcy i migranci, małżeństwa i dzieci międzykulturowe).

Ćwiczenia (10 h):

1. Kwestia stosowania zabezpieczeń chroniących przed naruszeniem podstawowych zasad zawodu.
2. Problem starości i przemijania w kontekście etycznym. Opieka nad osobami chorymi, starymi i umierającymi.
3. Uzyskiwanie zgody klienta na diagnozę i interwencję psychologiczną, kontrakt – przypadki ilustrujące etyczne zasady pracy psychologa z rodziną.
4. Kompetencje merytoryczne i personalne psychologa w pracy z rodziną.
5. Psycholog a instytucja (sąd, szkoła, poradnia specjalistyczna, szpital) – analiza przykładów.

Wykaz literatury podstawowej

Lista tekstów omawianych na ćwiczeniach:

1. Małgorzata Toeplitz-Winiewska, *Opieka nad osobami chorymi, starymi i umierającymi* [w:] Jerzy Brzeziński, Barbara Chyrowicz i in. (red.), *Etyka zawodu psychologa*, PWN, Warszawa 2019, s. 417-426.
2. Wojciech Słomski, *Kwestia stosowania zabezpieczeń chroniących przed naruszeniem podstawowych zasad zawodu* [w:] tenże, *Etyka zawodu psychologa*, Warszawa 2017, s.396-413.
3. Zuzanna Toeplitz, Małgorzata Toeplitz-Winiewska, *Uzyskiwanie zgody klienta – kontrakt* [w:] Jerzy Brzeziński, Barbara Chyrowicz i in. (red.), *Etyka zawodu psychologa*, PWN, Warszawa 2019, s.449-465.
4. Zuzanna Toeplitz, Małgorzata Toeplitz-Winiewska, *Kompetencje psychologa* [w:] Jerzy Brzeziński, Barbara Chyrowicz i in. (red.), *Etyka zawodu psychologa*, PWN, Warszawa 2019, s.467-520.
5. Zuzanna Toeplitz, Małgorzata Toeplitz-Winiewska, *Psycholog a instytucja* [w:] Jerzy Brzeziński, Barbara Chyrowicz i in. (red.), *Etyka zawodu psychologa*, PWN, Warszawa 2019, s.521-547.

Wykaz literatury uzupełniającej (która stanowiła inspirację dla autorskiego wykładu)

1. Jerzy Brzeziński, Barbara Chyrowicz Zuzanna Toeplitz i in. (red.), *Etyka zawodu psychologa*, PWN, Warszawa 2019.
2. Wojciech Słomski, *Etyka zawodu psychologa*, Warszawa 2017.
3. Dorota Bednarek, *Zawód psycholog. Regulacje prawne i etyka zawodowa*, PWN, Warszawa 2021.
4. Hanna Liberska, Janusz Trempała (red.) *Psychologia wychowania. Wybrane problemy*, PWN, Warszawa 2020.
5. Jerzy Brzeziński, Małgorzata Toeplitz-Winiewska (red.) *Praktyka psychologiczna w świetle standardów etycznych*, Wyd. Szkoły Wyższej Psychologii Społecznej, Warszawa 2004.
6. Anna Brzezińska, Zuzanna Toeplitz (red.) *Problemy etyczne w badaniach i interwencji psychologicznej wobec dzieci i młodzieży*, Academica Wydawnictwo SWPS, Warszawa 2007.
7. Barbara Chyrowicz (red), *Etyka stosowana. Metody i problemy*, wyd. KUL, Lublin 2013.
8. Michael Sandel, *The Case against Perfection: Ethics in the Age of Genetic Engineering*, Cambridge: Harvard University Press, 2007.
9. Stephen F. Smith, "Response to Michael Sandel", *Journal of Law, Philosophy and Culture*, Vol. III, No. 1 (2009), s. 159-162.
10. Arystoteles, *Etyka Nikomachejska*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2012.
11. David Edmonds, *Philosophers Take On the World: Exploring Moral Issues Behind the News*, Oxford University Press 2016.
12. Włodzimierz Galewicz, *Początki ludzkiego życia*, Universitas, Kraków 2010.
13. Włodzimierz Galewicz, *Wokół śmierci i umierania*, Universitas, Kraków 2009.
14. Jurgen Habermas, *Przyszłość natury ludzkiej: czy zmierzamy do eugeniki liberalnej?*, tłum. M. Łukasiewicz, Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa 2003.
15. Jacek Hołówka, *Etyka w działaniu*, Prószyński i S-ka, Warszawa 2001.
16. Barbara Chyrowicz, *O sytuacjach bez wyjścia w etyce. Dylematy moralne: ich natura, rodzaje i sposoby rozstrzygania*, Znak, Kraków 2008.
17. Jerzy Brzeziński, Małgorzata Toeplitz-Winiewska, *Etyczne dylematy psychologii*. Academica Wydawnictwo SWPS, Warszawa 2017.
18. Grzegorz Hołub, Piotr Duchliński (red.), *Ulepszanie człowieka. Perspektywa filozoficzna*, Wydawnictwo Naukowe Akademii Ignatianum, Kraków 2018.
19. Immanuel Kant, *Uzasadnienie metafizyki moralności*, Antyk, Kęty 2001.
20. John Stuart Mill, *Utylitaryzm. O wolności*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2005.

21. Siddhartha Mukherjee, *The Gene: An Intimate History*. Large Print Press, 2017.
22. Friedrich Nietzsche, *Tako rzecze Zaratustra*, Wydawnictwo vis-à-vis/Etiuda, Kraków 2014.
23. Robert Nozick, *Anarchia, państwo, utopia*, Wydaw. "Aletheia", Warszawa 2010.
24. John Rawls, *Teoria sprawiedliwości*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2009.
25. Jan Philipp Reemtsma, *Zaufanie i przemoc*, Wydawnictwo Poznańskie, Poznań 2011.
26. Jean Jacques Rousseau, *Emil czyli o wychowaniu*, Zakład im. Ossolińskich, Wrocław 1955.
27. Michael J. Sandel, *Przeciwko udoskonalaniu człowieka. Etyka w czasach inżynierii genetycznej*, przeł. O. Siara, Kurhaus, Warszawa 2014;
28. Julian Savulescu, „New Breeds of Humans: The Moral Obligation to Enhance” [w:] *Ethics, Law and Moral Philosophy of Reproductive Biomedicine* nr 1/2005.
29. Peter Singer (red.), *Przewodnik po etyce*, Książka i wiedza, Warszawa 2000.
30. Robert Sinsheimer, *The Prospect of Designed Genetic Change*, [w:] Ruth F. Chadwick (red.), *Ethics, Reproduction and Genetic Control*, Routledge, London 1994.
31. Anna Szklarska, *Problem przemocy w filozofii człowieka i filozofii polityki*, Wydawnictwo LIBRON, Kraków 2021.
32. Anna Szklarska, *Sprawiedliwość w czasach kryzysu*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2015.
33. Anna Szklarska, *Życie i upływ czasu w ujęciu Jeana Amery*, [w:] „Hybryda” nr 28/2016. s.23-25.
34. Peter Vardy, Paul Grosch, *Etyka*, Wydawnictwo Zysk i S-ka, Poznań 2010.
35. Mary Anne Warren, *Status moralny*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, przeł. Sergiusz Tokariew, Łódź 2019.
36. Maciej Zaremba Bielawski, *Higienisci. Z dziejów eugeniki*, Wołowiec 2011.
37. Jeremy Holmes, *Ethical Aspects of Psychotherapies*, [w:] S. Bloch, P. Chodoff, S.A. Green (red.), *Psychiatric ethics*, Oxford University Press, Oxford 1999, s. 225-243.
38. Jakub Bartoszewski (red.), *Wychowanie: czy może obejść się bez duchowości?*, Kraków 2013.
39. Barbara Harwas-Napierała, Lucyna Bakiera, (red.) *Oblicza współczesnej rodziny. Wybrane aspekty*. Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań 2018.
40. Lucyna Bakiera (red.) *Rodzicielstwo. Ujęcie interdyscyplinarne*, Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań 2020.
41. Elżbieta Dryll, *Wzrastanie w kulturę: transmisja narracji w wychowaniu rodzinnym*, Warszawa 2013.
42. Dorota Suwalska-Barancewicz, *Jakość bliskich związków interpersonalnych: znaczenie przywiązania i zależności w budowaniu trwałych relacji*, Wydawnictwo Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy, Bydgoszcz 2022.
43. Piotr Grzegorz Nowak, *Etyka, śmierć i transplantacje*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2018.
44. Beata Kulisiewicz, *Prawne, psychologiczne i etyczne konteksty udziału dzieci w polowaniach* [w:] Dorota Probućka (red.), *Etyczne potępienie myślistwa*, Universitas, Kraków 2020
45. Erich Fromm, *O sztuce miłości*, wyd. Rebis, Poznań 2019
46. Elżbieta Zubrzycka, *Przetrwaj burzę. Jak pomóc dziecku, gdy jego rodzina przechodzi kryzys?* Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, Gdańsk 2021.

Bilans godzinowy zgodny z CNPS (Całkowity Nakład Pracy Studenta)

Ilość godzin w kontakcie z prowadzącymi	Wykład	20
	Konwersatorium (ćwiczenia)	10
	Pozostałe godziny kontaktu studenta z prowadzącym	

Ilość godzin pracy studenta bez kontaktu z prowadzącymi	Lektura w ramach przygotowania do zajęć	45
	Przygotowanie krótkiej pracy pisemnej lub referatu po zapoznaniu się z niezbędną literaturą przedmiotu	15
	Przygotowanie projektu lub prezentacji na podany temat (praca w grupie)	20
	Przygotowanie do kolokwium zaliczeniowego (powtórzenie treści wykładów)	15
Ogółem bilans czasu pracy		125
Ilość punktów ECTS w zależności od przyjętego przelicznika		5